

A cserkészzet és a drámapedagógia

Fábry Szabolcs

Fábry Szabolcsról

Gyermekkorától cserkész. Aztán cserkészparancsnok. A főiskolán látogatta a drámapedagógiai óráimat, és vezető színésze volt a Karácsony Sándor színpadnak. Éli a drámapedagógiát. És szenvedélyesen keresi helyét a világunkban.

„Nem lennék az, aki vagyok, nem lennék színész sem, ha nem lettem volna tagja az óbudai 158. sz. Árpád Cserkészcsapatnak” – vallotta egy interjúban Sinkovits Imre (1928-2001) Kossuth-díjas színművész, a Nemzet Színésze a nagykőrösi főiskola diáklapjában, a Tárogatóban, 1996-ban. Nem is akármilyen cserkész volt Sinkovits, hiszen őrsöt, rajt vezetett, és a segédtsízt-képzést is csak azért nem tudta befejezni, mert a kommunista diktatúra hajnalán betiltják a mozgalmat. Sinkovitsban volt kurázi, hiszen elrejtik egy Szemlőhegyi barlangban a csapatzászlót (amit 1988-ban vesznek újra elő), de karakán kiállítás volt a Nemzet Színésze részéről az 1956-os szerepvállalás is (Bem-szobor: a Nemzeti dal elszavalása a töbttízrezes tömeg éln). Talán ezt a kifejezést jegyezzük meg ezen írás kezdetén: karakán kiállítás. És toldjuk meg egy újabb jelzővel: talpraesettség. Karakánság és talpraesettség – ez a két fogalom, ami leginkább jellemzi és megkülönbözteti az elhivatott cserkészt a többi ifjúsági, közösségi mozgalom tagjaitól. Úgy is fogalmazhatunk, hogy az angol lord Baden-Powell (Bi-Pi – ahogy cserkészek közt mai napig emlegetik) által alapított ifjúsági mozgalom egyik legfontosabb célkitűzése, hogy az eredetileg a városi szegénygyerekeknek, fiataloknak kitalált mozgalom a kamaszokból talpraesett, magukat minden helyzetben feltalálni kész, jellemes embereket neveljen.

A cserkészmozgalom hamar utat talál a magyarországi fiatalokhoz is. Először a nagybecskerekai gimnázium kiadványa számol be az új, 1907-től datálható angolszász mozgalomról, majd megalakulnak az első cserkészcsapatok is, szigorúan követve a volt brit katonatiszt, Bi-Pi *Scouting for Boys* című kötetében leírtakat. 1912-ben életre hívják a Magyar Cserkészszövetséget (MCSSZ) is, aminek első nagy horderejű teljesítménye az 1913-as Vági Tutajút. E kalandra felfigyelt a történelmi Magyarország olvasóközönsége, hiszen a felvidéki folyó még zabolázatlanul zúgott le a Dunáig. A magyar cserkészzet kezdetektől fogva – az I. világháború és az azt követő békediktátum dacára is – a világ „cserkészélvonalába” tartozik, sőt: kulcsszerepet kap a trianoni megalázottságból való felépülésben is. A két háború közt a világ legnépszerűbb mozgalmának nemzetközi vezetői abban a megtiszteltetésben részesítik az MCSSZ-t, hogy a négyévente megrendezésre kerülő cserkész-világtalálkozónak, az úgynevezett Jamboree-nak 1933-ban, Magyarország adhat otthont, Gödöllőn. Bi-Pi elégedetten nyilatkozik a magyar cserkészzet felépítettségéről és arról a hűségről, amellyel az ragaszkodik a cserkészzet eredeti alapelveihez. Úgy akar tömegmozgalom lenni, hogy közben nem hagyja magát eltömegesedni, elsilányulni és életszerűen őrzi a mozgalom vallás-erkölcsi alapjait. Ebben a magyar cserkészzet három nagy alakját kell kiemelnünk: gróf Teleki Pál „főcserkész” (aki „civilben” miniszterelnök is) mellett a két kiváló pedagógust, a katolikus pap-költőt Sik Sándort és a református egyetemi tanárt, Karácsony Sándort. A cserkészzet az 1947-49-es betiltást követő 1989-es újjászületést követően is csak ott tud minőségi és eredményes munkát elérni, és azt szinten tartani, ahol a világ változásai mellett korszerűen, de mégis konzervatívan őrizni tudja a mozgalom eredeti céljait és módszereit. A módszerek közül kiemelendő (bár az 70-es évek végéig nem így hívták) a reformpedagógia, illetve a drámapedagógia, amelynek tehát egyik előfutára is a cserkészzet. Azaz kijelenthető: a cserkészzet módszertana, kivált a magyar cserkészzet módszertana előképe a 70-es, 80-as években megjelenő reformpedagógiai mozgalmaknak, módszereknek, bizonyos vonatkozásban a drámapedagógiának is.

A cserkészzet egyik legfontosabb nevelési, életvezetési és tagsági feltételrendszere az a próbarendszer, ami évről évre újabb szinteket követel meg tagjaitól. Teszi mindezt úgy, hogy a foglalkozásokon, őrsi gyűléseken a képzéseken felkészített vezetők (középiskolás korúak, huszonévesek) a játék, drámajáték módszerével próbálják formálni a 10-16 éves cserkészek személyiségét, cserkésztudását és testi képességeit, el kívánván kerülni a tantermi, frontális tanítás kínos emlékeit. Minden cserkész csak úgy tehet cserkészfogadalmat, és akkor lehet csapatának tagja, ha leteszi a szellemi és cserkészismereti (természetismeret, vallásismeret, magyarság és néprajzi ismeretek, táborozási, túrázási ismeretek stb.), korosztályának megfelelő próbát. A fogadalmat tett cserkész a továbbiakban úgy maradhat a csapat tagja, ha az évente, illetve kétévente megrendezésre kerülő további próbákon folyamatosan bővíti a már megszerzett ismereteit. A kamaszok eközben testben, lélekben, jellemben, hitélményben erősödnek, gyarapodnak, s hogy ez megtörténhessék, a vezetők mindvégig alkalmazzák módszerként a drámajátékot, még ha nem is így hívják. Ez jelen van a *cserkész-próbarendszerben*, másfelől a cserkészélet éves koronájának, csúcspontjának

tartott *nyári nagytáborokban*, amelyeket a csapatok lehetőség szerint nomád körülmények között, erdőben, az építményeket maguk elkészítve rendeznek meg. A cserkészek a drámapedagógia eszközeivel e két terület mellett egyéb alkalmakon is találkozhatnak: tábortűz, csapatünnepi események, cserkészrendezvények.

A próbarendszer során a cserkész vizsgázik. A vezető célja, hogy a kamaszt sikerélményhez juttassa. A vizsga *keretjátékban* zajlik. A cserkészvizsga alapvetően az akadályverseny és a szerepjáték sajátos keveréke, a próbázó cserkész szituációs helyzetbe kerül. A szabadban lebonyolított 1-3 napos túra- és akadályverseny történelmi kalandhelyzetekbe helyezi a cserkészeket (akik leginkább őrsként, azaz 8-10 fős csoportokban „vizsgáznak”). Ennek következtében élményszerűen élük meg a magyar történelem drámai fordulóit. S mert a próbázás csoportokban történik, nem lehet nem közösségben gondolkodni. Egy- másra vannak utalva. Még az őrök is egymásra. És fejlődik az empatikus képességük is.

A keretjátékban nem csak a próbázó vesz részt, hanem a próbáztató cserkészvezető is. A történelmi szövegkörnyezetben a gyerekek csak úgy tudják megoldani a különböző állomásokon rájuk váró feladatokat, ha nem zökkennek ki az adott történelmi helyzetből. Így lehet egy próbázó őrsből Julianus barát és kísérete, amelyik elindul felfedezni az óhazát, vagy Kinizsi Pál és fekete serege, Rákóczi kuruca, 48-as szabadságharcos, 56-os bujdosó. Természetesen más-más korszakba és más-más mélységű keretjátékba kerül a kiskamasz 10-11 éves cserkész és megint másba a III. próbáját teljesítő, már 5-6 éve cserkészkedő 15-16 éves. Egy a lényeg: a cserkész a próba során szerepbe kerül, átél egy-egy történelmi élethelyzetet, beleéli magát az adott kor hangulatába, így győzi le az akadályokat, s közben észre se veszi: vizsgázott. Ezekben a helyzetekben nem tanár-tanuló viszony van már a vezető és vezetett között; a próbáztató cserkészvezető Julianus barát, Kinizsi, Rákóczi stb. segítő barátja vagy fortélyos ellensége.

A drámajáték jelen van a nyári nagytáborban (évközi hétvégéken) is. A 10-14 napos nagytáborok egyetlen „civilizációs eszköze” sokszor egy forrás. Minden mást, tábori sátrakat, ebédlősátrat, tábori építményeket a cserkészek maguk építik fel a természetben található eszközök, valamint kötelek, madzagok segítségével. A tábor tematikus napokra épül (portyázás, kézművesség, sport, cserkészismeret, kommunikációs gyakorlat, lelkeségi program stb.). Ám a nagytábor is valamely történelmi korszakba helyeződik. A cserkészek részt vesznek a honfoglalás kalandozásaiban, a középkor végváraiban vagy a királyi udvarban, ott vannak a kuruc-labanc háborúban vagy a negyvennyolcas szabadságharcban, amikor dönteni kell, véleményyt mondani és viselni a döntés következményeit.

A drámapedagógia – bár nem mindig nevezik nevén – a cserkészletben kulcsszerephez jutott. A nyomát ott találjuk a tábortűzek őrsi játékaiban, a népdalozásban, a tábori napot megkoronázó szeretetkörökben, amikor minden őr külön pár perces műsorral készül, az adott nap élményeit feldolgozó játékában.

Minden esetre a drámapedagógia mint módszer jól segíti a cserkészlet célkitűzéseit. Segít a fiatalnak az eligazodásban, a világ dolgai és önmaga megismerésében, segíthet abban, hogy megtalálják életcéljukat, segíthet a párkapcsolatban, és segíthet az istenkeresésben.

Segíthet abban, hogy karakán, talpraesett emberekké váljanak.

Őszi „emlékszüret” – Rozi módra

Szücsné Pintér Rozália

Szücsné Pintér Rozáliáról

Pintér Rozi Veszprémből. Valahogy mindig ott volt, ahol az ég zengett. Hol előadóművészként, hol másokra figyelő jó tanulóként, hol új módin tanító pedagógusként, hol szervezőként, hol tankönyviróként és vállalkozóként. Nem vezérkedett, inkább alkalmazkodott, mégis mindig jó helyen volt. Közben – múltán az évek – létrehozta az életművét.

Előre bocsátom, hogy nincs semmiféle kerek évforduló, vagy bármi más jeles esemény, amely indokolná ezt a visszaemlékezést, de mivel Debreczeni Tibor keresett meg ezzel a kéréssel, ami, bevallom nagyon jól esett, megpróbálok visszatekinteni az eddigi drámás szakmai életemre, újra gondolni, összefoglalni, vajon mit jelent nekem a drámapedagógia, milyen a viszonyulásom hozzá. Szándékom szerint – csak a legmeghatározóbb, legintenzívebben feltörő emlékekre hagyatkozva – olyan kérdéseket teszek fel magamnak, amelyeket én is szívesen megkérdeznék drámás pályatársaimtól.